

Kome trebaju zaštićena područja u BiH?

12 November 2008

Činjenica da Bosna i Hercegovina ima procentualno daleko najmanje zaštićenih prirodnih područja u Evropi vjerovatno malo koga u ovoj državi tjera na razmišljanje. Zaštićena područja Bosne i Hercegovine, proglašena prije 1992. g., zauzimaju površinu od 28.127 ha, što od ukupne površine zemlje iznosi oko 0,55 %. Na području BiH u periodu od 1954. godine pa do rata zaštićeno je 253 područja u raznim vidovima zaštite (prirodni rezervati, nacionalni parkovi, specijalni rezervati, spomenici prirode itd.). Međutim, velika većina ovih ranije zaštićenih područja praktično se ne tretiraju kao zaštićeni, odnosno njihov status trenutno nije definiran. Poslijeratnim zakonima koji se odnose na ovu oblast (entitetski zakoni o zaštiti prirode) nije jasno istaknuta prekvalifikacija ranije zaštićenih područja, te nisu utvrđene paralele prema međunarodnoj relevantnoj (IUCN) kategorizaciji. Stoga dolazi, s jedne strane do zanemarivanja određenih područja kao zaštićenih (što je najčešće slučaj) ili do proglašenja zaštićenim već ranije zaštićenih područja. Zbog toga podatak o postotku trenutno zaštićenog prostora u BiH (0,60 %) nije vjerodostojan pa je površina pod zaštitom upitna. Trenutno u BiH pod zaštitom egzistira samo deset lokaliteta u kojima postoji bar nekakva zaštita. Međutim, primjeri poput Prokoškog jezera ili Blidinja zorno pokazuju da se ni u takvim "zaštićenim" područjima uglavnom ne upravlja shodno naučnim principima.

Jasno je da je broj trenutno zaštićenih područja u odnosu na stepen biodiverziteta i druge prirodne vrijednosti Bosne i Hercegovine generalno veoma mali. Prostorni plan iz 1981. g., koji je još na snazi, predviđa uspostavljanje čak 16 nacionalnih i parkova prirode (6.282 m²), čime bi se BiH približila međunarodnim standardima. Ipak, čini se da je to za ovakvu BiH još uvijek preambiciozan plan. Već prve pokrenute procedure tokom 2003. g. za uspostavu tri NP na području Federacije su se odužila do unedogled. Čini se da je najviše odmakla procedura za NP "Una", ali je i ona još uvijek u ranoj fazi (potrebno je uraditi još mnogo toga). Sa druge strane procedure za proglašenje NP "Bjelanica – Igman – Treskavica – Visočica" su odavno zamrznute zbog neprimjerene urbanizacije na Bjelanicima, ali i zbog navodnog otpora lokalne zajednice. Interesne grupe kojima ne odgovara uspostava zaštićenih područja traže informacije kojima stvaraju bojazan kod lokalnog stanovništva. Slično je i sa procedurom za uspostavljanje NP "Prenj – Ćevrsnica – Ćabulja". Stoga se stiče utisak da javnost ovi problemi uopće ne interesuju pa shodno tome ova tema ne zanima ni medije. Političari nerijetko spominju potrebu da se mora ići na zaštitu novih područja jer to zahtjevaju procesi integracije. Međutim, isti ama baš nikada ne rade u praksi. I dok traje ovakvo stanje "mirovanja" priroda u BiH trpi ogromnu devastaciju. Na kraju se postavlja pitanje da li ćemo imati zaštitu dok se nadležni konačno sjete da rade svoj posao? Valjda ćemo nakon toga oponašati razvijene zemlje pa ćemo i mi izdavajati milijarde za vječne rijeke i ume. Jer ministri, koji "brinu o razvoju" tvrde da prvo treba razviti privredu pa tek onda misliti o zaštiti okoline. Baš kao u stara (dobra) vremena industrijalizacije i elektrifikacije.